

# Adverbul

Discipline umaniste - Limba română

www.enciclopul.ro

**Adverbul** este partea de vorbire neflexibilă care caracterizează anumite acțiuni, stări, evenimente, diferențiindu-le printr-o trăsătură specifică (temporală, modală, locativă, cauzală etc.) Adverbul poate fi *adjunct* în grupul verbal, având cel mai adesea funcție de *circumstanțial* (Enciclopii muncesc asiduu ca să scrie materiale interesante.), dar și în grupul adjectival (Sunt adânc impresionat de materialele de pe enciclopul.ro.) sau chiar adverbial. **Atenție!** Adverbul este o parte de vorbire **neflexibilă**, adică nu se acordă în niciuna din categoriile gramaticale ale altor părți de vorbire. Prin urmare, structuri ca „membrii *noi* înscriși pe site” sunt greșite (corect „membrii nou înscriși pe site”).

Adverbele se clasifică în funcție de caracteristica pe care o exprimă:

- **de mod** – bine, rău, repede, încet, corect, greșit, ușor, greu, anevoie, alene, apăsător, legănat etc. sau de mod cantitativ – mult, puțin, destul, suficient;
- **de timp** – azi, mâine, curând, apoi, acum, înainte, luni, după-amiază, uneori sau de timp aspectual (arată frecvența) – frecvent, rar, zilnic, săptămânal, lunar, anual, bianual, luna, mereu, întruna, iar, loc. din când în când;
- **de loc** – acasă, aici, acolo, sus, jos, înăuntru, afară, înapoi, înainte, deasupra, dedesubt, aproape, departe;
- **de cauză/scop** – loc. de aceea, de asta, de aia. **Observație!** Valoarea cauzală sau finală (de scop) se stabilește în context. De exemplu, „Enciclopii lucrează din greu, *de aceea* materialele sunt atât de interesante. ;)” (cauzal) „Pentru a face materiale interesante, *de aia* lucrează enciclopii din greu.” (final).

Din punctul de vedere al mijlocului prin care s-au format, avem adverbe:

- **propriu-zise**, care, la origine, sunt adverbe și își păstrează valoarea morfologică – bine, târziu, puțin etc.;
- **derivate cu sufixe adverbiale** („-ește”, „-iș/âș” – românește, frățește, morțiș, pieptiș, târâș, chiorâș) sau diminutive (binișor, depărțișor, multel, greușor). **Atenție!** Unele gramatici consideră „-mente” ca fiind un

sufix neologic, adverbial. Totuși, dicționarul MDA'10 indică la intrarea „-mente” – element savant de compunere, ceea ce înseamnă că adverbele formate cu acest element sunt compuse (de fapt, în cele mai multe cazuri, au etimologie *franceză* sau *italiană*);

- rar, **prefixate cu prefixe negative** (neprieteneste, nefrățește), sau **colocvial, în jargon** (superbine, extracorect).
- **compuse**, mai ales sudate, pe mai multe structuri tip (prepoziție + substantiv – acasă, alene, anevoie, anume, aseară, degrabă, diseară, devreme, pesemne, dis-de-dimineată; prepoziție + adverb – decât, dincoace, dincolo; adverb + particulă verbală – cândva, cineva, undeva, cumva, câtva).
- **locuțiuni adverbiale**, bine sudate, organizate de asemenea de anumite structuri (de-a + adverb/substantiv – de-a berbeleacul, de-a bușilea, de-a curmezișul, de-a latul, de-a lungul, de-a-ndărăteala, de-a pururea, de-a rostogolul, de-a stânga, de-a dreapta, de-a valma; pe + participiu – pe apucate, pe nemâncate, pe nesimțite, pe pipăite, pe sărite, pe tăcute, pe înserate).
- **structuri parțial analizabile**, numite locuțiuni discursive datorită caracterului lor general, convențional, fix (de ex. pe de-o parte, pe de altă parte, în primul rând, în al doilea rând).
- **obținute prin conversiuni regulate**, din adjectiv (Scrie pe un caiet îngrijit(Adj)., dar Scrie îngrijit(Adv) pe un caiet.) sau participiu (Vorbește răs-picat(Adv)!).
- **obținute prin conversiuni neregulate**, unele frecvente (părțile zilei, zilele săptămânii, anotimpurile, din substantiv - noaptea, ziua, duminica, vara; exprimări substantivale ale superlativului absolut – beat turtă, gol pușcă, singur cuc, răcit cobză, înghețat tun, supărat foc, îndrăgostit lulea), altele rare (din verb – adv. poate [< poate], cică [< zice că], parcă [< pare că]) sau chiar accidentale, în vorbirea colocvială (adv. chipurile – Exista, chipurile, un material mai bun decât pe enciclopul.ro. Greu de crezut! ;)).

Gradele de comparație sunt aceleași ca ale adjectivului (pozitiv, comparativ – de inferioritate, de egalitate, de superioritate, superlativ – relativ, absolut). Nu toate adverbele sunt gradabile (acceptă grade de comparație). Adverbele care nu acceptă grade de comparație sunt cele încadrate în următoarele clase:

- Adverbele de afirmație și de negație – da, nu, nicidecum, firește, bineînțeles;
- Adverbele limitative, categoriale – psihic, teoretic, mecanic, electric;
- Semiadverbele – chiar, tot, și, cam, vreo. **Atenție!** Pare tentant să forțăm superlativul lui *și* – expr. *și mai și*. Este, de fapt, locuțiune adjectivală, cu valoare de superlativ, într-adevăr! Se folosește la formarea superlativului adjectivelor și al altor adverbe.

Adverbul poate intra în diferite contexte morfologice și sintactice, dintre care se remarcă:

A. Adverbul îndeplinește, pe lângă un verb, un adjectiv, sau un alt adverb, funcția sintactică de **circumstanțial**, discutată la începutul materialului;

B. Adverbul îndeplinește, pe lângă un substantiv sau un substitut al acestuia, funcția sintactică de **atribut adverbial**, de exemplu: Materialele *de aici* sunt cele mai interesante.

C. Adverbul îndeplinește, pe lângă un verb copulativ, funcția sintactică de **nume predicativ**, de exemplu: Este *bine* să ne antrenăm mintea toată viața!

D. Adverbul este o **marcă a afirmației sau a negației** în cadrul unui enunț, neavând funcție sintactică (da, nu, ba da, ba nu, nicidecum);

E. Adverbele **semiindependente**, numite și semiadverbe sau adverbe clitice au nevoie de anumite structuri înconjurătoare, ele neputând fi autonome (și, vreo, mai, tot, prea, numai, nici, măcar, doar, chiar, cam);

F. Adverbele și locuțiunile **de modalitate** arată atitudinea vorbitorului față de cele enunțate (posibil, probabil, parcă, poate, negreșit, indubitabil, regretabil);

G. Sunt **mărci interogative**, fie totale (oare, loc. nu cumva), fie parțiale (cum, când, unde, cât);

H. Sunt **mărci exclamative**, de ex. cât, ce, cum;

I. Pot avea **funcție predicativă** (adverbe propoziționale), suprapunându-se adverbilor de modalitate și adverbilor de afirmație și de negație (ex. Firește că voi veni la teatru. sau - Vii la teatru? – Da/Nu/Firește/Nicidecum);

J. **Adverbele relative** au rol de a introduce propozițiile relative (cum, când, unde, cât), uneori însoțite de prepoziții, de exemplu: Merge (până) unde îl trimit părinții. Adverbele nehotărâte sunt compuse după aceleași structuri ca și pronumele nehotărâte (vezi materialul aferent!). Compusele cu „ori-” pot avea rolul de element de relație în frază.